

DECIJONIJIET 2

tal-Kunsill Nazzjonali tal-Isien Malti
dwar il-Kitba tal-Kliem mill-Ingliż fil-Malti
2018

KRONOLOGIJA

ORTOGRAFIJA
TRADUTTURI PUBBLIKATURI
GAZETTI STUDENTI XANDIR POLITICI
REKLAMAR TELEVIZJONI
GHALLIEMA XANDARA KLIEM KITIEBA
MALTI PUBBLIKU INGLIZ RADJU SELF KITBA
GURNALISTI STUDENTI STAMPA TELEVIZJONI
TRADUZZJONIJIET QARREJJA TAL-PROVI
TELEVIZJONI STUDENTI STAMPA
QARREJJA TAL-PROVI TELEVIZJONI STUDENTI STAMPA

Il-Kunsill Nazzjonali
tal-Isien Malti

1984

2007

charge (n)	iftaqnejt br-charge'	061100_02
charter	iftaqnejt biex-ajnejx, pieħad hanut	061100_10
charter	ij-Charter tad-darbiex	061100_06
charter	ħarru n-nic-chasser'	061100_18
check (v)	ieku u tħalli	061102_01
checkmate	johor jiddejha	061106_06
checkups	tagħni u chek-upa regolari b-	061101_09
cheque	taqqiex cekk-o	061113_14
cheque	Lm-Seq n idu u cekkijiet	061113_19
chewing gum	minħabba li kella "chewing gum"	061106_18
coach (n)	1. kien-ta-hu 2. ja-kien-ta-hu	061103_36
coach	l-ikkejwja li ja-kien-ta-hu	061100_39
coach(es) (n)	għaliex "coach" jiddejha	061102_23
coach(es) (n)	żewġ kowċċas kwalifikati	061102_27
coach(es) (n)	żewġ kowċċas kwalifikati olha	061102_28
coach(es) (n)	tal-taxx, tal-coach, tal-traxx	061102_13
coaching	ix-xxi ta' "coachup" għal-shuttle service	061102_23
coaching	mill-staff tal-coaching	061108_30
coast guard	il-koċċa, il-koċċa, il-koċċa, Coast Guard	061113_39
coat	laibes Puff u Koyet Simex	061111_30
cocktail	il-cocktail huwa ideali għiex-sewej	061101_15
compact discs	għandek "compact disc" għal-insejje serju	061113_07
complaints office	każi li għalli minn il-Complaints Office'	061100_02
comprehension	pixxa "comprehension" tal-vettura	061106_30
computer	permix ta' kom-puter	061103_27
computer	komputator, kompjutator ta' Sophie	061111_30
computers	sistema kompjutator	061111_30
computers	tiġi jaġi ta' computers	061103_27
computing	fil-computing u information systems'	061103_23
computing	"Computing, Robotics, Management	061103_23

9

INKOMPLU NNAQQSU L-INĆERTEZZI

L-eżerċizzju tant mitlub u mixtieq mill-pubbliku li kien imiss wara d-Deċiżjonijiet 1, tal-varjanti ortografiċi fil-Malti, kien dak tad-Deċiżjonijiet 2 fuq il-kitba tal-kliem mill-Ingliz fil-Malti. Għall-ortografija ta' dan il-kliem kellna l-pożizzjoni ufficijal tal-Akkademja tal-Malti fiż-Żieda mat-Tagħrif fuq il-Kitba Maltija tal-1984 li, minkejja li kienet tagħti xi linji gwida, dawn kienu wisgħin u vagi, tant li maž-żmien qanqlu l-inċerzezzi u nuqqas ta' qbil fuq l-interpretazzjoni tagħhom. Dan kien ta' tfixkil għal min ikun jikteb bil-Malti. Hija ħaġa naturali li, maž-żmien, regola tiġi emendata u aġġornata għax is-soċċjetà u l-lingwa jkomplu jiżviluppaw.

KONSULTAZZJONI

Fid-dawl ta' dan, f'Diċembru 2007, il-Kunsill tal-Malti bl-ghajjnuna tal-istudenti tal-kors universitarju fil-qari tal-provi bil-Malti, li jorganizza bi shab mad-Dipartiment tal-Malti fl-Università, ġabar **lista ta' madwar 2000 kelma mill-Ingliz** minn gazzetta lokali. Dan il-kampjun serva ta' indikazzjoni ta' kif - fil-fatt - kien qed jinkiteb il-kliem f'kuntest ġurnalistiku Malti.

Fl-istess xahar, il-Kunsill bagħat **stedina** lil diversi awturi magħrufa, għalliema, tradutturi, qarrejja tal-provi u pubblikaturi biex jagħtu fehmiethom fuq din il-lista ta' kliem u fuq il-kitba tal-kliem mill-Ingliz ħalli jkunu ta' għajnejna fid-diskussjoni. Għaliha wieġbu **35 persuna** li fissru l-opinjoni tagħihom fi ktiba. Dawn kienu:

Agius Muscat Anton	Felice Pace Joe
Agius Muscat David	Fenech Joseph D.
Aquilina Pawlu	Friggieri Joe
Attard Josette	Gatt Mary Rose
Axiaq Joseph	Grima Kenneth
Azzopardi Carmel	Izzo Clarke Joseph
Borg Albert	Mercieca Frank
Briffa Charles	Mifsud Manwel
Brincat Joseph M.	Muscat David
Cachia Carm C.	Pace Thomas
Caruana John	Spagnol Michael
Cassar Anton	Spiteri Charles B.
Cassar Mario	Tabone Vassallo Mario
Cauchi Carmel G.	Teuma Edmund
Chircop Joseph	Vassallo Mario
Fabri Ray	Vella Charles
Farrugia Carlo	Zahra Trevor
Farrugia George	

1 Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ilsien Malti ġie stabbilit fl-2005 biex, fost l-oħrajn, "jagħmel kull aġġornament li jkun meħtieġ fl-ortografija tal-Ilsien Malti u, minn żmien għal ieħor, skont il-htiega, jistabbilixxi l-mod kif għandu jinkiteb il-kliem ġdid fil-Malti u l-Kitba korretta ta' kliem u frażiżiet li jidhu fil-Malti minn ilsna oħra." Qabel l-2005 dan il-qasam kienet tieħu hsiebu l-Akkademja tal-Malti imma bl-Att dwar I-Ilsien Malti (2004, Taqsima II 5(2)) huwa il-Kunsill tal-Malti, entità governattiva, li sar responsabbli minn dan l-aspett lingwistiku.

L-Akkademja tal-Malti, organizzazzjoni volontarja, illum taħdem aktar fuq il-qasam letterarju tal-Malti.

2008

F'April 2008, il-Kunsill ippubblika dokument għad-diskussjoni

'innaqqsu l-inċerzezzi 2' bil-ġabru ta' dawn il-35 fehma.

Dawn kollha tawna ħafna x'niflu u x'niddiskutu.

Dan id-dokument inħareg għas-seminar pubbliku li I-Kunsill tal-Malti organizza fit-**12 ta' April 2008**. Għaliex attendew 'il fuq minn **300 ruħ**. It-tweġiġa mħeġġa kif ukoll il-varjetà u l-validità tal-argumenti li tqajmu fil-fehmiet miktuba u tul id-diskussionijiet tas-seminar għamlulna l-kuragg biex inkomplu **nikkonsultaw ma' nies minn setturi differenti**, bħall-għalliema ta' kull livell akademiku, it-tradutturi u l-qarrejja tal-provi, l-awturi u l-pubblikaturi, il-ġurnalisti u x-xandara, u l-impiegati tas-servizz pubbliki li f'xogħolhom jikkommun bi I-siġġi.

Wara dan is-seminar, il-Kunsill temm l-ewwel terminu u kellu jistenna ffit mhux ħażin biex jerġa' jkun kostitwit bil-membri l-ġoddha għat-tieni terminu tiegħi. Sadattant, ix-xogħol ma waqafx u l-amministrazzjoni eżekkutiva tal-Kunsill baqgħet tieħu sehem f'diversi programmi **fuq ir-radju u t-televiżjoni** biex tkompli tisma' u tiddiskuti mal-pubbliku. Komplejnej nanalizzaw ukoll l-artikli u l-ittri li kienu qed jidhru b'rasha mas-suġġett **fil-gazzetti u fuq l-internet**.

KUMITAT KONSULTATTIV

F'Ottubru 2010 twaqqaf **kumitat ta' 10 persuni minn oqsma differenti tal-ħajja**

Biex jirriċerkaw aktar is-suġġett u jgħarblu l-fehmiet stampati fid-dokument għad-diskussjoni, oħra jnib mibgħuta direttament lill-Kunsill minn żmien għal żmien, u l-fehmiet tal-pubbliku fil-gazzetti u l-internet. Dan il-Kumitat kien magħmul minn **lingwisti, għalliema (mill-qasam tal-Malti u mhumiex), ġurnalisti, nies mill-qasam tal-Ingliż, awturi u rappreżentant mill-Kunsill**. Bejn l-2010 u l-2011 saru **22 laqgħa**.

Il-membri tal-Kumitat kienu:

Prof. Albert Borg (Kap), Dr George Farrugia (Segretarju), Carmel Azzopardi, Donna Borg, Dr Immanuel Mifsud, Mary Rose Mifsud, Steve Mifsud, Trevor Zahra u John Zammit.

Fl-**2011**, membri mill-Kumitat hadu sehem ukoll f'numru ta' **laqgħat mal-ġħalliema f'livelli u fi skejjel differenti tal-Istat, tal-Knisja u Indipendenti u mal-ġenituri**, u matulhom komplew jisimghu l-fehmiet tagħihom fuq is-suġġett.

F'**Jannar 2012** tfassal dokument biex iservi ta' **abbozz għad-diskussjoni** fi ħdan il-Kunsill tal-Malti.

Sadattant, il-Kunsill xtaq li jkompli jiltaqa' u jisma' aktar nies minn setturi differenti, bħall-**impiegati tas-servizz pubbliku u oħra jnib mill-istituzzjonijiet Ewropej**. Dan għamlu f'konferenzi, korsijiet u f'laqgħat oħra li organizza. Problema serja u artikulata bħal din titlob diskussjoni serja, inkluživa u fit-tul.

KUMITAT TEKNIKU

Wara li, f'Lulju 2013, il-Kunsill għaddha għall-ħatra tat-tielet terminu tiegħi, f'**Jannar 2014** inħasset il-ħtieġa li jinħatar kumitat iehor aktar tekniku ffurmat minn **7 persuni** mill-oqsma tal-**lingwistika, il-qari tal-provi, l-edukazzjoni, l-Ingliż, il-liġi u l-arti** biex jgħarbel u jirfin il-**abbozz li tħejja mill-ewwel grupp u jikkunsidra l-kummenti tal-membri tal-Kunsill**. Kompli jiddiskuti wkoll xi punti pendentni.

2008

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

Il-membri ta' dan il-Kumitat kienu:

Prof. Albert Borg (Kap), Dr George Farrugia (Segretarju), Dr Simone Inguanez, Saviour Sam Agius, George Mifsud, Prof. Manwel Mifsud, Dr Michael Spagnol u Malcolm J. Naudi (li ma setax jibqa' jipparteċipa).

Bejn I-2014 u I-2016 il-Kumitat għamel **25 laqgħa**, minbarra numru ta' laqgħat tekniċi oħra bejn membri fi ħdan I-istess Kumitat biex jabbozzaw dokument bil-proposti finali għall-Kunsill.

Fl-24 ta' Marzu 2015, il-Kunsill tal-Malti kien mistieden mill-Akkademja tal-Malti biex jiddiskuti s-suġġett mal-membri tagħha, **mal-awturi u l-pubblikaturi**. Din il-laqgħa saret f'Dar I-Ewropa, il-Belt.

Sar ukoll **stħarrig kwantitattiv** bi kwestjonarju mfassal apposta dwar punti partikolari marbuta mal-kitba tal-kliem mill-Ingliż fil-Malti ma' **studenti tal-primarja, is-sekondarja u l-postsekondarja, għalliema, u tradutturi**.

F'Mejju 2016 il-Kumitat ippreżenta l-proposti li wasal għalihom lill-membri tal-Kunsill. Wara li ġew diskussi, thejjew fi prezentazzjoni għal seminar pubbliku ieħor.

Fit-18 ta' Ĝunju 2016 sar seminar għall-aħħar stadju ta' konsultazzjoni li matulu l-Kunsill laqqa' lil kull min hu interessa biex **jippreżenta l-proposti tiegħu u jisma' lill-pubbliku dwarhom** qabel jippubblika d-Deciżjonijiet 2. Is-seminar ixxandar dirett fuq l-internet biex ikun jista' jiġi segwit ukoll mill-Maltin li **jgħixu barra, bħat-tradutturi u l-qarrejja tal-provi tal-istituzzjonijiet Ewropej, l-emigrant, l-anzjani u l-Għawdexin** li ma setgħux jattendu.

Qabel u dakħinhar tas-seminar kompla jitqassam il-kwestjonarju lil aktar nies biex jiġi aċċertat li l-Kunsill ikun verament **sema' lill kull min xtaq jikkontribwixxi**.

Il-Kumitat tal-Kunsill li hadem fuq id-Deciżjonijiet 2 **kompla jiddiskuti l-kummenti u s-suġġerimenti** li ħarġu minn dan it-tieni seminar pubbliku u baqa' jiltaqqa' ma' nies minn setturi differenti biex jieħu l-fekkien tagħhom fuqhom. Fi Frar 2017, fis-sit tal-Kunsill ittellā abbozz tar-rapport tad-Deciżjonijiet 2 għall-konsultazzjoni finali biex min ma setax jattendi s-seminar **ikollu l-opportunità jgħid tiegħu wkoll**.

Sadattant, ġiet emadata l-liġi tal-Malti u l-Kunsill għadda għar-raba' terminu tiegħu. Il-Kunsill il-ġdid id-deċċieda li **jestendi l-perjodu tal-konsultazzjoni sa tmiem I-2017**.

ID-DECIŻJONIJIET 2

F'Marzu 2018, il-Kunsill approva id-Deciżjonijiet 2 u wara li ġew finalizzati u editjati, **saru uffiċjali** bil-pubblikazzjoni tagħhom fil-Gazzetta tal-Gvern tal-11 ta' Dicembru 2018. Wara **konsultazzjoni mal-pubblikaturi u numru ta' għalliema**, ġie deċiż li jingħata **moratorju ta' 5 snin** sakemm dawn id-Deciżjonijiet jindraw u **jidħlu fis-seħħ fil-11 ta' Dicembru 2023**.

Id-Deciżjonijiet 2 jieħdu post 'Taqsima B. Regoli Fundamentali' taż-Żieda mat-Tagħrif tal-Akkademja tal-Malti (1984).

Il-Kunsill Nazzjonali tal-Isien Malti **jirringrazza lill kull min ha sehem fl-eż-żejt** twil ta' konsultazzjoni billi esprima fehemtu direttament miegħu jew fil-meżzi tax-xandir u l-istampa. B'hekk id-diskussjoni setgħet tkun **aktar mifruxa** u twassal għal proposti **aktar maturi**. Il-fehma ta' kulħadd **tiswa** u l-Kunsill **semagħha u studjaha**.

